

Siraçdergi

bilim-sanat-edebiyat
Siraçdergi

Eylül 2014 | Sayı 05

Yine Hazan Fası...

"Sonbahar başkadır, sonbaharın içinde eylül bambaşka..."

Söyleşi:
Eda Tezcan

Fazlı - Hazan

Mehmet Pektaş

“Sonbahar başkadır, sonbaharın içinde eylül bambaşka...”

Her mevsimin ayrı bir yeri, ayrı bir tadı var. Ayların da öyle, günlerin de tabi. Ama sonbahar başka, sonbaharın içinde “eylül” bambaşka. Bir solukta gelir ve geçer. “Eylül”ün arkasından bakabiliriz.

Eylül deyince akla ölüm gelir mesela; ayrılık, özlem, hüzün mesela; sararan yapraklar, rüzgâr ve illa ki yağmurlar... Ne giyeceğimizi şaşırduğumuz günler. Ne olduğunu anlamadan şifayı kapıverdiğimiz, yorgan döşek yattığımız günler. Güneşe aldanıp hazırlıksız dışarı çıktığımız ve yağmura yakalandığımız günler.

Eylül farklıdır.

Güneş ortalıktan elini eteğini çekerken, insanı kendi kendisiyle baş başa bırakır. Eylül hep bir bitişi, tükenişi, bir sona erişti anımsatır insana. Ölüm en çok bu mevsime yakışır, ayrılık da. Ve tabi sarı renk de.

Eylül biraz telaş ayı, biraz da dert ayıdır.

Bir taraftan okullar açılır. Yaz sıcaklığında boşalan sokaklar yeniden hareketlenir. Trafik sıkışır. İnsanlar koşuşturmaya başlar. Kendinizi hiçbir işiniz olmasa da acele etmek zorunda hissedersiniz. Esnaf telaş içerisinde. Dükkanlar, dolar dolar boşalır. Çarşı, pazar da.

Çiftçiler de telaş içerisinde. Ürünlerini bir an önce kaldırıp işlerini bir an önce bitirmek isterler. Kadınların telaşı daha farklıdır. Kış hazırlıkları son hızla devam eder. Yufka yapılır, erişte kesilir, sebze, meyve kurutulur...

Eylül şiirin de mevsimidir.

Tabi, unutmadan romanın da. Biraz resmin, biraz da dansın, tiyatro ve sinemanın.

Biz şimdi, biraz eskilere gidelim. Hazanı, Divan şairlerinin dilinden okuyalım. Bakalım onlar nasıl görmüş, nasıl hissetmiş ve nasıl kâğıda dökmüş.

Divan şiirinde âşık dert çekmeye mahkûmdur. Bütün ömrünü sevdiğinin peşinde harcar, ah vah eder, kanlı yaşlar döker, yemeden içmeden kesilir ama ne yapsa ne etse sevdiğine vasil olamaz, ona kavuşamaz. 14. yüzyılın hükümdar şairi, Kadı Burhaneddin'in gözünde, yaz mevsiminde ağaçlar sevgiliye benzerken, güzün aynı ağaçlar aşığı andırır. Nasıl benzetmesin, ağaçlar yapraklarını dökmüş, perişan haldedir. Yaprakları sararmış ve dökülmüştür. Neşesi yoktur.

**“Eylül şiirin de mevsimidir.
Tabi, unutmadan romanın da. Biraz resmin,
biraz da dansın, tiyatro ve sinemanın.”**

Yazın eğer her ağaç bir nigâr manzar idi
Hazânda her biri bir âşıkın musavveridür

Bir başka şairimizin (Ahmedî) dediği gibi yârdan ayrılanın baharı bile hazandır.
Ne zevk baña bu gül-zâr u lâleden
Ki olur bahârı yârdan ayrılanın hazân

Osmanlının en ihtişamlı döneminin şairi Bâkî, hazana başka türlü bakar. Şair, sonbaharda gül bahçesinin hazan rüzgârı tarafından altın yapraklarla süslendiğini söyler. Bu yönüyle gül bahçesi sanki kuyumcu dükkânına dönmüştür. Hazinesinin dolup dolup taşıdığı bir dönemde şairin yaprakları altına benzetmesi boşuna değildir.
Gül-şene altın varaklar zeyn edip bâd-ı hazân
Güyyâ zer-kûblar dükkânı oldı gül-sitân

Aşk ve ıstırap şairi Fuzûlî, gül bahçesini bir kitaba benzetir. Gül bahçesinin içinden geçen akarsu ise bu kitabın şirazesidir. Hazan, şirazeyi takip ederek gelmiş ve gül bahçesi kitabının yapraklarını perişan etmiş, dağıtmıştır. Fuzuli bunları söylerken esen rüzgârlarla yaprakları uçuşan bir kitap geliveriyor gözlerimizin önüne. Şair erbabına malum, daha ne söz oyunları yapıyor.

Kat edip fasl-ı hazân âb-ı revân şirâzesin
Nûsha-yı gül-zârın evrâkın perişân eylemiş

16. yüzyıl şairi, Hayâlî, kendi ruh hali ile hazan arasında ilgi kurar. Âşık, sevgilisine kavuşma arzusuyla sürekli gözyaşı döker. Bu yaşlar o kadar çok, o kadar çoktur ki gökteki yıldızlar gözyaşlarına aks eder. Bunu görenler, hazan yaprakları ırmağa dökülmüş sanır.
Aks-i nücümü eşk-i revânımda seyr eden
Sandı hazân varakların ırmağa saldılar

Aynı şair bir başka beytinde, yüzünün aşk derdinden dolayı sarardığını ve kanlı kanlı yaşlar dökmekte olduğunu söyler. Hazanda, gül bahçesi görmek isteyenlerin aşğın yüzüne bakması yeterlidir. Sapsarı yüz üzerinde kanlı yaşları görenler, hazanda gülzarı görmüş olurlar:
Çehre-i zerdimde baksın kanlı kanlı yaşıma
Ehl-i derd içre hazân faslında gül-zâr isteyen

Sonbahar başkadır, sonbaharın içinde eylül bambaşka vesselam.

